

عشق آفتاب

«نزارش» تلخیصات داستانی در قصاید خاقانی»

دکتر نادر ابراهیمیان

با ویراسته‌ای استاد دکتر میر جلال الدین نزاری

نشر اکسیر قلم

سرشناسه: ابراهیمیان، نادر، ۱۳۴۶ -

عنوان و نام پدیدآور: عقیق آفتاب: گزارش تلمیحات داستانی در قصاید خاقانی/نادر ابراهیمیان؛ با دیباچہی میرجلال الدین کزازی.

مشخصات نشر: بابل: اکسیر قلم، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۳۷۲ ص: جدول، نمودار.

شابک: ۲۵۰۰۰ ریال ۴-۴۴-۷۶۰۳-۶۰۰-۹۷۸:

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

عنوان دیگر: رش تلمیحات داستانی در قصاید خاقانی.

موضوع: خاقانی: بدیل بن علی، ۵۲۰ - ۵۹۵ ق. -- نقد و تفسیر

موضوع: Khaqani, Badil ibn Ali -- Criticism and interpretation

موضوع: تلمیح در آیات

موضوع: Allusions in literature

موضوع: شعر فارسی -- قرن ۶ ق.

موضوع: th century Persian poetry --

شناسه افزوده: کزازی، میرجلال الدین، ۱۳۳۷ -

رده بندی کنگره: PIR ۱۳۹۶۴۸۸۵ ۲ع الف

رده بندی دیویی: ۲۳/۱۸۸

شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۶۸۴۴۳

عشق آفتاب

ترجمه: نادر ابراهیمیان

ناشر: انتشارات اکسیر قلم

صفحه آرا: محبوبه صنمی

طراح جلد: پروین عینی

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک: ۴-۴۴-۷۶۰۳-۶۰۰-۹۷۸

بها: ۲۵۰۰۰ تومان

بابل، خیابان مدرس، رسولی ۲۴

نرسیده به بنیاد حریری، نیش ابن سینا ۶

۰۹۱۱۲۱۷۰۸۵۰ ۰۱۱۳۲۳۲۵۹۴۹

www.exireghalam.ir

Email: exirpub@yahoo.com

فهرست

۱۰	پیش درآمد
۱۱	دیباچه
۱۵	روش گزارش تلمیحات
۱۷	فصل اول: تلمیح
۲۲	سیر اشارات و تلمیحات در ادبیات فارسی
۲۳	گونگی استفاده‌ی خاقانی از تلمیحات داستانی در قصاید
۲۷	فصل دوم: خاقانی
۲۹	زندگی و آثار خاقانی
۳۰	مزار خاندان
۳۰	کیش خاقانی
۳۱	فصل سوم: گزارش تلمیحات داستانی قصاید خاقانی
۳۱۹	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش‌های داستانی
۳۲۷	فصل پنجم: موضوعات تلمیحات داستانی
۳۲۹	حضرت آدم (علیه السلام)
۳۳۰	حضرت الیاس (علیه السلام)
۳۳۰	حضرت ابراهیم (علیه السلام)
۳۳۲	حضرت ادريس (علیه السلام)
۳۳۲	حضرت داود (علیه السلام)
۳۳۲	حضرت زکریا (علیه السلام)
۳۳۳	حضرت سلیمان (علیه السلام)
۳۳۴	حضرت شیت (علیه السلام)
۳۳۴	حضرت صالح (علیه السلام)
۳۳۴	حضرت عیسی (علیه السلام)
۳۳۸	حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم)
۳۴۱	حضرت موسی (علیه السلام)
۳۴۳	حضرت نوح (علیه السلام)
۳۴۴	حضرت هود (علیه السلام)

۳۴۴	حضرت یحیی (علیه السلام)
۳۴۵	حضرت یعقوب (علیه السلام)
۳۴۵	حضرت یوسف (علیه السلام)
۳۴۶	حضرت یونس (علیه السلام)
۳۴۶	کاوه‌ی آهنگر
۳۴۷	فریدون
۳۴۷	کیخسرو
۳۴۷	بیژن
۳۴۸	حیدر
۳۴۸	زال
۳۴۸	اسفندیار
۳۴۹	رستم
۳۴۹	آرش
۳۴۹	سیاوش
۳۵۰	کیقباد کیانی
۳۵۰	کیکاووس
۳۵۰	انوشیروان
۳۵۱	ایوان مدائن
۳۵۱	سلطان محمود
۳۵۱	بهرام چوبین
۳۵۱	غزان
۳۵۱	آلب ارسلان
۳۵۲	مانی
۳۵۲	خسرو پرویز
۳۵۲	بهرام گور
۳۵۲	فضل ربیع
۳۵۲	نابت‌ه‌ی ذبیانی
۳۵۲	لید بن ابی ربیع
۳۵۳	مقنع و حکیم بن عطا

۳۵۳		ماکان کاکي
۳۵۳		اسکندر
۳۵۴		عثمان
۳۵۴		خاقانی
۳۵۴		اصحاب فیل
۳۵۴		بیت المقدس و خوک
۳۵۴		امام حسین (علیه السلام)
۳۵۵		عبرت علی (علیه السلام)
۳۵۵		خاست جهان
۳۵۶		خانه ی
۳۵۶		هارون و ماریک
۳۵۶		اسرافیل
۳۵۶		روز قیامت
۳۵۶		مناسک حج
۳۵۶		اسمای حق
۳۵۶		ویرانی شهر سبا
۳۵۶		وحی به زنبور عسل
۳۵۶		تیرهای شهاب
۳۵۷		امام جعفر صادق (علیه السلام)
۳۵۷		قرآ هفتگانه
۳۵۷		جعفر طیار
۳۵۷		زبانیه
۳۵۷		عزرائیل
۳۵۷		حضرت مهدی (علیه السلام)
۳۵۷		ابلیس
۳۵۷		خضر
۳۵۸		اصحاب کهف
۳۵۸		کعب مامه
۳۵۸		حاتم طایی

۳۵۸		سعد و اسما
۳۵۸		عروه و عفرا
۳۵۸		دعد و رباب
۳۵۸		مجنون و لیلی
۳۵۸		خسرو و شیرین
۳۵۸		شکر و خسرو پرویز
۳۵۹		قصار و حداد
۳۵۹		حکم اشگونه‌ی مصر
۳۵۹		ابو سلم راسانی
۳۵۹		زال و گلگونه
۳۵۹		دزد و مهتاد
۳۵۹		فرزدق و هشام
۳۵۹		زرقایمامه
۳۵۹		افشین
۳۵۹		هارون الرشید
۳۵۹		شیخ صنعان
۳۵۹		پورسقا
۳۵۹		توفان ۵۸۲ق
۳۵۹		قصیر و زنا
۳۵۹		زیبده
۳۵۹		داستان عقاب
۳۶۰		دگر دیسی سهیل
۳۶۵		نمودارها
۳۷۱		کتابنما

دیباجه

چشمه ساری از چشمزد

سخنسالار نامبردار شروانی، شهریار شگفتیکار سرزمین زبانآوری و تَرزبانی، خاقانی، پی هیچ گمان و گزافه، از خداوندگاران چشمزدهای شگفتی آفرین دلنشین و نمونش‌های نغز نابِ نوشین است. او سخنوری است نیک پر آوازه در سرود و سُرودِ تر و تازه و گاه پندارِ پروری است ناپروا و پرده‌در و خیره سر که در تازه‌گویی و نوجویی، مرز و اندازه را نیز فرو می‌گذارد و در هم می‌شکند تا، تیزتاز و هنجارپیش و بُن‌برانداز، پیرنگی نو، با رنگ و آهنگی نو، در افکند؛ لیک همواره، دیگر باره، چونان استادی چربدست و شیرینکار، در پی هنجار پریشی و تیزتازی، به ناچاره، بهینه بوم‌هایی ناپسوده و نایموده را، در پندارشناسی، سخن پارسی، می‌یابد و می‌گشاید و با این گیتی‌گشایی شگرف و دیگرسان، جهانشاهی نورمزرز و پهناور و با ارج و آب و ارز ادب ایران را بیش از پیش، در می‌گسترده و برمی‌افزاید. از همین روست که این گیتی‌گشای گرانمایه‌ی پندار، باریک اندیش و رُویه‌گریز و ژرفاگرایی، پیوسته در پی آن است که به بیش‌ترین و ناب‌ترین و نوآیین‌ترین مایه و معنای پندارینه را، در کمترین و تُنک‌ترین واژه‌ها بکجاند و بیفزارد و بدان گونه که در آن زبانزد زبینه و دستان دلارای پارسی گفته می‌شود: دریایی فراح را در کوه‌های سنگ و خُرد بریزد و هنگامه‌ای از شور و شگفتی برانگیزد و گفته‌ی شکفته‌ی خویش را، آناه که خوانده می‌شود و شفته، از دامان جانِ شنونده و خواننده‌ی آن، در آویزد و به کردار باده‌ای مردانگی، تابِ شکن، با نهان و نهاد وی برآمیزد. نیز، به پاس این انبوهی و انباشتگی و مایه‌وری مهینا، معنای است که سخنانِ سخته و سَوار و ستوده و اندیشه‌خیز این سخنسرای شاهوار و این گیتی‌گشا، پندار، دور، می‌نماید و دیرپای و دشوار. هر آینه، راه بردن و دست یافتن به دریایی فروفشده و درگبیده در کوزه کاری خُرد و خام نیست که به آسانی و با تلاشی اندک و شتابزده، بتوان در آن کام یافت و از آن حرام آورد و به سامان و سرانجام رساند. کاری چنین باریک و دشوار را، دریادلی می‌باید دریا اندیش و دریاگذار، از سویی و از دیگر سوی، ژرفکاوی خرده‌سنج و نکته‌یاب و نهان‌پژوه و نغزنگر. این سخن نیز، در خاقانی شناسی، درست و راست است و رواست که اگر کسی، با رنج و تلاش و دیری و درنگ، دریای نهفته در کوزه را یافت و در آن، آشنایی شد آشناور، از آن پس چنان بر این دریاها: دریا‌های پرشمار پندار، فرو نهفته در پیکره‌ی واژگانی اندک، دل خواهد باخت که از آن پس، هرگز از آنها دل بر نمی‌تواند کند و در نمی‌تواند شکفت. مگر نه این است که شیفتگی و شکفتگی با

هم گردد نمی‌توانند آمد و در کنار یکدیگر نمی‌توانند آرמיד. مگر نه این است که سعدی سخته سخن گفته است:

دلی که عاشق و صابر بود مگر سنگ است؛

ز عشق تا به صبوری هزار فرسنگ است.

یکی از این شیفتگان خاقانی که از سروده‌های او نمی‌تواند شکفت، دکتر نادر ابراهیمیان است: پژوهنده‌ای که ادب شکرین و شیوای پارسی دل از او برده است و در این دلبردگی، به ویژه سر به سودای سخن خاقانی سپرده است. دستاورد و ارمغان این سودای پرسود که شایسته‌ی آفرین و درود است، کتابی است که پیشاروی خواننده‌ی گرامی است. او، در عقیق آفتاب، کوشیده است که چشمزدهای داستانی را در سوده‌های خاقانی، بیابد و بدر بکشد و بر پایه‌ی آبشخورهایی گوناگون که در دسترس داشته است، روشمند و بآیین، بر رسد و بگزارد و فرهنگی یاریگر از این چشمزدها را فراهم آورد، تا مگر دوست راز خقانی آسان‌تر بتوانند در کوزه‌ها به دریاها راه بجویند و پدیدآور عقیق آفتاب را درودی گرم بجویند

دکتر میرجلال الدین کزازی

دیماه ۱۳۹۵